

МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Підгаєць С.В. – к.е.н., старший викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

У сучасних умовах ефективний соціально-економічний розвиток держави не можливий без взаємодії державного та приватного секторів економіки, які все жвавіше співпрацюють на ґрунті діючих форм державно-приватного партнерства. Адже за умов налагодженого механізму партнерства між державою і суб'єктами бізнесу досягаються кращі соціально-економічні показники та результати господарювання, ефективніше використовуються державна власність та наявні ресурси. Саме державно-приватне партнерство може стати основним інструментом, що дозволить реалізувати наміри державних та місцевих органів влади з приводу залучення інвестиційних коштів у більш соціально значущі економічні сфери суспільства.

Інтереси приватного бізнесу, у свою чергу, є обмеженими, адже мають враховувати соціально-економічну спрямованість державних проєктів, довгостроковість їх реалізації, високий рівень ризиків, велику кількість учасників, складну схему проєктного адміністрування, значні витрати тощо. Тому в контексті диверсифікації ризиків і витрат під час реалізації таких проєктів, а також для вирішення питань розбудови національної економіки, особливої актуальності набуває пошук ефективних форм, методів та інструментів взаємодії держави та бізнесу, що визначається як механізм державно-приватного партнерства (ДПП). Вищевикладене підтверджує актуальність обраної теми, визначає її перспективною як в теоретичних, так і в практичних аспектах.

Сутність організаційно-економічного механізму функціонування будь-якої економічної системи визначається характером виробничих відносин, їх складових – відносин власності, цілями (метою) розвитку цієї системи й ступенем розвитку її складових [1, с. 58]. На основі власних попередніх досліджень та викладеного вище, вважаємо, що механізм державно-приватного партнерства доцільно розглядати як складову сучасної інституційної архітектури національної економіки, як засіб послаблення конфлікту інтересів приватного сектору і держави, як сучасний механізм регулювання економічного розвитку, що передбачає багатосуб'єктність у прийнятті управлінських рішень щодо вирішення проблем розвитку окремих секторів національної

економіки, а його формування має здійснюватись на засадах системного підходу, що дозволить позиціювати його як підсистему в системі інституційного забезпечення розвитку національної економіки, яка органічно взаємодіє з іншими підсистемами і може бути структурована на підсистеми нижчого порядку (механізми окремих форм державно-приватного партнерства).

Формами державно-приватного партнерства можуть бути: концесійні угоди; створення організацій зі змішаною формою власності; угоди на поставку товарів, виконання робіт, надання послуг для потреб державних і муніципальних органів влади; оренда; лізинг; угоди про розподіл продукції; контракти на обслуговування; контракти на управління, надання громадських послуг і виконання різних видів робіт; пайова участь приватного сектору економіки в підприємствах держави. Усі з перерахованих форм наповнені конкретизуючими механізмами та інструментарієм, що формують правове, фінансове, податкове, цінове, економічне, організаційне та управлінське забезпечення, яке в ряді випадків діє різновекторно, при цьому стримуючи або стимулюючи розвиток ДПП.

Головна ціль партнерства полягає у кооперації досвіду і вмінь державного управління і приватного сектору з таким розрахунком, щоб гарантувати досягнення найкращих матеріальних і фінансових вигод для обох сторін партнерства. Зазначене цілепокладання об'єктивно обумовлене. Для учасників державно-приватного партнерства є властивим виникнення певних мотиваційних чинників такої співпраці. Державний сектор, перш за все, вбачає у підприємницькому секторі додаткові ресурси, дієвий управлінський та кадровий потенціал, і, відповідно, сподівається одержати з цього вигоду. Вступаючи у партнерські відносини з бізнесом, держава розраховує залучити додаткові джерела фінансування, які в подальшій діяльності знизять навантаження на державний бюджет. При цьому, держава також розраховує на більш еластичну і ефективну систему управління проєктами, що підвищує раціональність витрат з бюджету.

Враховуючи завдання стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів [2], мотивація

участі в партнерстві приватного сектора економіки зумовлена й новими можливостями для розвитку інноваційного бізнесу (зокрема в процесі реалізації програм інноваційного розвитку), можливостями доступу до результатів досліджень і розробок державного сектора, до інформації та високотехнологічного обладнання, доступу до інфраструктури держави.

Оцінка практики імплементації чинних механізмів ДПП в Україні свідчить, що 47,7 % проектів було сконцентровано у сфері оброблення відходів; 32,5 % – у сфері збору, очищення та розподілення води; 7,0 % – у будівництві та/або експлуатації автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури; 3 % – у виробництві, транспортуванні та постачанні тепла; 9,4 % – в інших видах діяльності [3].

Проведена оцінка засвідчила відсутність масової практики використання механізму державно-приватного партнерства. Вважаємо, що перешкодами, які лежать на шляху успішної реалізації концепції державно-приватного партнерства, є: невідповідність між очікуваннями і результатами партнерства як з боку держави, так і з боку бізнесу; відсутність у держави чітких цілей і прихильності до партнерства; складна процедура прийняття рішень; невиразна політика держави щодо окремих секторів економіки; недостатня законодавча база; слабкий ризик-менеджмент; низька довіра до державної політики; нерозвиненість ринків капіталу; незначна кількість інструментів та механізмів залучення довгострокових фінансових ресурсів за прийнятними цінами; недостатня прозорість проектів ДПП; невисокий рівень конкуренції, при цьому високі витрати на участь у конкурсах призводять до необґрунтованого зростання операційних витрат за проектами ДПП.

Не зважаючи на наявність проблемних моментів, в найближчій перспективі планується активізація співпраці між державою та приватними інвесторами в рамках державно-приватного партнерства. Так, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України визначено перелік об'єктів комунальної власності, щодо яких планується реалізовувати проекти із застосуванням механізму ДПП.

Розглядаючи взаємодію держави і бізнесу, важливо підкреслити, що вона базується на низці найважливіших інституціональних принципів. Вони наступні: рівність свобод; безперервність надання послуг; конкурсність; гарантії; оплатність; рівноправність

(недискримінаційне відношення до іноземних компаній, що забезпечує їм рівні права з вітчизняними компаніями). Ці принципи націлюють різні форми взаємодії держави і бізнесу на задоволення громадських інтересів і, завдяки ним, ДПП відрізняється від діяльності приватних комерційних організацій, орієнтованих виключно на отримання прибутку.

Тому актуальною проблемою розвитку механізму ДПП можна визначити раціоналізацію впливу інституціональних перетворень на взаємовідносини держави і приватного бізнесу. У функції держави входить формування інституціонального механізму взаємодії економічних суб'єктів, які, у свою чергу, повинні сприяти формуванню не лише правового поля діяльності суб'єктів бізнесу, але і здійснення контролю з боку владних структур, внаслідок чого народжується проблема ефективного інституціонального середовища.

На недосконалість інституціонального середовища ДПП вказує той факт, що багато формальних інститутів ще не розвинені належним чином, а деякі взагалі відсутні. Зокрема, до існуючих формальних інститутів, які регуляторно визначають сферу розвитку і функціонування ДПП, слід віднести: Цивільний кодекс України; Господарський кодекс України, Закон України «Про державно-приватне партнерство в Україні», Закон України «Про концесії», Закон України «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг», Закон України «Про угоди про розподіл продукції», Закон України «Про фінансовий лізинг», Закон України «Про оренду державного та комунального майна», Закон України «Про управління об'єктами державної власності»; Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 рр. Однак зазначені вище нормативно-правові акти є недосконалими у плані регулювання відносин ДПП, і вимагають доробок, зокрема необхідним є: розширення сфер використання механізму ДПП, а саме долучення до вже існуючих освіти, соціальної інфраструктури, проекти яких мають позитивну практику функціонування в зарубіжних країнах на основі форм та механізмів ДПП.

Підсумовуючи зазначене вище, вважаємо, що для розбудови механізму державно-приватного партнерства на сьогодні має стати вдосконалення нормативно-правового забезпечення функціонування ДПП в цілому, що дозволить підвищити ефективність спільних проектів і посилить гарантії партнерства між державою і приватним підприємством.

Література

1. Організаційно-економічний механізм розвитку регіону: трансформаційні процеси та їх інституційне забезпечення : монографія / Кол. авт. ; за ред. д.е.н., проф. А. Ф. Мельник. – Тернопіль : Економічна думка, 2003. – 608 с.
2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / [Авт. упоряд.: Г. О. Андрощук, І. Б. Жилияєв, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко.] – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
3. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fc354c59-cb8f-4660-b7d5-1acdf35f0ab7&title=InformatsiiaSchodoStanuZdiisnenniaDerzhavnopriyvatnogoPartnerstva>.

УДК 657

УПРАВЛІНСЬКИЙ АНАЛІЗ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Білецька Н.В. – к.е.н., доцент; Єфимчук О.І., Асауленко А.В. – студенти 5 курсу

Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва

Сьогодні управлінський аналіз стає умовою цивілізованих відносин у бізнесі, основою надійної та всебічної обґрунтованості прийнятих рішень на всіх рівнях і у всіх суб'єктах господарювання. Зараз керівник підприємства не може розраховувати тільки на свою інтуїцію - управлінські рішення та дії мають бути засновані на точних розрахунках, глибокому всебічному аналізі. Основою для прийняття рішень стає використання економіко - математичного апарату, новітніх програмних продуктів, комп'ютерної техніки, інформаційних баз даних, довідково-пошукових інформаційних систем. Практичний аналіз перетворюється на креативний вид управлінської діяльності, мета якого полягає у творчому вивченні, систематизації, узагальненні та оцінці інформації про використання господарських ресурсів і результати роботи господарюючого суб'єкта з метою правильного розуміння його розвитку, виявлення реальних можливостей, а також протиріч і труднощів, що заважають економічному зростанню, і, в кінцевому рахунку, підвищення ефективності його функціонування.

Кваліфікований економіст і менеджер повинні добре володіти сучасними методами економічних досліджень, методикою управлінського аналізу. Важливе місце в управлінському аналізі займає внутрішній фінансовий аналіз, у тому числі прогнозування ризику банкрутства. Будь-який вид підприємницької діяльності починається з вкладення грошей, протікає через рух грошей і закінчується результатами, що мають грошову оцінку. Тому внутрішній фінансовий аналіз здатний у комплексі дослідити й оцінити всі аспекти і результати руху грошових коштів, рівень відносин, пов'язаних з грошовим потоком, а також можливе фінансовий стан компанії.

Фінансовий аналіз в традиційному

розумінні являє собою метод оцінки і прогнозування фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності, фінансових результатів та ділової активності підприємства на основі його бухгалтерської (фінансової) звітності. Однак фінансовий аналіз окрім аналізу звітності може включати в себе також аналіз ризиків, інвестиційний аналіз, комерційні розрахунки (прості і складні відсотки, позики, потоки платежів) та ін. На відміну від внутрішньогосподарського виробничого аналізу фінансовий аналіз може бути як внутрішнім, так і зовнішнім. Зовнішній фінансовий аналіз обмежений у джерелах інформації і носить в більшій мірі прогнозний і суб'єктивний характер, ніж аналіз управлінський. У той же час, наприклад, експрес-аналіз не вимагає великих зусиль для застосування і допомагає швидко оцінити фінансове становище підприємства [2, с. 14].

Бухгалтерська звітність являє собою єдину систему показників (даних), що відображають на звітну дату майнове і фінансове становище організації, а також фінансові результати її діяльності за звітний період.

Підприємства та організації представляють бухгалтерську (фінансову) звітність користувачам фінансової інформації:

– власникам (учасникам, засновникам) відповідно до установчих документів;

– державної податкової інспекції (відповідно з юридичною адресою підприємства);

– органам державної статистики для узагальнення та публічного використання інформації зовнішніми користувачами;

– іншим державним органам, на які покладена перевірка окремих сторін діяльності підприємства і отримання відповідної звітності. До них відносяться, наприклад, фінансові органи,